

Ár 2011, föstudaginn 29. apríl, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Jóhann Tómas Sigurðsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 21/2010**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefnd 25. maí 2010 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 21. sama mánaðar. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. maí 2010, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi, dags. 21. júní 2010. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. júní 2010, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust athugasemdir frá sóknaraðila þann 2. júlí 2010.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 22. október, 5. og 26. nóvember 2010, 28. janúar, 3., 11. 18. mars og 15. og 29. apríl 2011.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili var eigandi hlutdeildarskírteina í peningamarkaðssjóði B, Peningabréf ISK. Tengiliður sóknaraðila í B var C, verðbréfamiðlari og annaðist hann öll viðskipti með fjármálagerninga sóknaraðila.

Sjóðurinn starfaði í samræmi við ákvæði III. kafla A laga um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði nr. 30/2003. Varnaraðili F, var rekstrarfélag sjóðsins og var daglegur rekstur og framkvæmdastjórn sjóðsins í höndum þess félags. Varnaraðili var dótturfélag B, en bankinn fór með vörslu og umsjá eigna nefnds fjárfestingarsjóðs, sbr. reglur sjóðsins, og annaðist einnig kaup og sölu hlutdeildarskírteina, sbr. útboðslýsingu. Varnaraðili er nú dótturfélag í eigu nýja B.

Sunnudaginn 5. október 2008 kl. 23.57 óskaði sóknaraðili eftir því við C með tölvupósti að hann innleysti öll hlutdeildarskírteini í sjóðnum og að söluandvirði yrði lagt inn á þar tilgreindan reikning í B. Fékk hann svar frá C í tölvupósti kl. 12:34 þar sem fram kemur að sjóðirnir séu lokaðir þann daginn og að hann geti ekki innleyst fyrir sóknaraðila hlutdeildarskírteini hans í peningamarkaðssjóði. Miðað við dagsgengi hlutdeildarskírteina sem síðast gildi áður en lokað var fyrir innlausn þeirra 6. október 2008 nam eignarhlutur sóknaraðila í sjóðnum 17.187.263 kr.

Að morgni mánudagsins 6. október var haldinn fundur hjá stjórn F þar sem ákveðið var að loka fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini í ýmsum sjóðum, þ.á m. Peningabréfum B ISK. Lauk fundi stjórnarinnar kl. 10.00. Kveður varnaraðili ákvörðun hafa verið tekna á fundinum um frestun innlausna. Sama dag kl. 09.59 sendi Fjármálaeftirlitið F rafpóst þar sem fram kom að stofnunin myndi ekki taka stjórnvaldsákvörðun um frestun innlausnar hlutdeildarskírteina verðbréfa- og fjárfestingarsjóða og yrði F að meta það hvort það þjónaði hagsmunum skírteinishafa að fresta innlausn á sjóðum félagsins. Væri svo yrði F að senda tilkynningu til stofnunarinnar og auglýsa frestun innlausnar á heimasíðu sinni (heimasíðu B). Með rafpósti kl. 11.04 var Fjármálaeftirlitinu tilkynnt að ákveðið hefði verið að loka tímabundið fyrir viðskipti með áðurgreinda sjóði, þ.m.t. Peningabréf B ISK. Samkvæmt upplýsingum frá varnaraðila birtist tilkynning um tímabundna frestun innlausnar á vef varnaraðila þann 6. október 2008 kl. 12.11. Var ekki opnað fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini umræddan dag.

Hinn 17. október 2008 beindi Fjármálaeftirlitið þeim tilmælum til rekstrarfélaga verðbréfa- og fjárfestingasjóða að grípa til aðgerða sem væru til þess fallnar að peningamarkaðssjóðum félaganna yrði slitið og eigendum hlutdeildarskírteina greiddar út eignir í formi innlána í hlutfalli við eign hvers og eins þannig að jafnræðis yrði gætt.

Í bréfi B til sóknaraðila, dagsettu 28. október 2008, kemur fram að stjórn varnaraðila F hafi tekið ákvörðun um að slíta öllum peningamarkaðssjóðum í rekstri félagsins og fyrir liggi að útgreiðsluhlutfall fyrir Peningabréf B ISK sé 68,8%. Virði hlutar sóknaraðila sé því 11.816.550 kr. og fékk sóknaraðili þá fjárhæð greidda inn á innlánsreikning í B í kjölfarið.

Þann 11. mars 2010 sendi sóknaraðili varnaraðila bréf þar sem þess var krafist að umrætt tjón yrði bætt í ljósi þess að óskað hefði verið eftir innlausn á hlutdeildarskírteinum í sjóðnum áður en tilkynnt var um lokun hans og almenna frestun innlausnar. Varnaraðili hefur ekki svarað erindinu. Sóknaraðili lýsti einnig kröfu vegna sömu fjárhæðar og krafist er hér á hendur B og hefur kröfunni verið hafnað samkvæmt upplýsingum sóknaraðila.

Málinu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með kvörtun, dagsettri 21. maí 2010.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili gerir þær kröfur að varnaraðila verði gert að greiða honum 5.370.713 kr., ásamt vöxtum samkvæmt 8. gr., sbr. 4. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu frá 6. október 2008 til 11. apríl 2010, en með dráttarvöxtum skv. 9. gr., sbr. 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags. Jafnframt gerir sóknaraðili kröfu um málskostnað fyrir nefndinni.

Um aðild að kröfunni vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili hafi verið rekstrarfélag Peningamarkaðssjóðs B samkvæmt ákvæðum laga nr. 30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingasjóði. Hafi varnaraðili séð um daglegan rekstur og framkvæmdastjórn sjóðsins og tekið ákvarðanir um fjárfestingar hans. Hafi félagið gert sérstakan vörslusamning við B, sem nú sé í slitameðferð. Telur sóknaraðili að þó varnaraðili hafi falið B einstök verkefni varðandi sjóðinn þá sé skýrt kveðið á um það í 2. mgr. 18. gr. laga nr. 30/2003 að slík útvistun hafi engin áhrif á ábyrgð

rekstararfélag, varnaraðila í máli þessu, gagnvart eigendum hlutdeildarskírteina. Skipti í því sambandi engu máli þótt B kunni að bera óskipta ábyrgð með varnaraðila.

Sóknaraðili byggir kröfur sínar í fyrsta lagi á því að varnaraðila beri að bæta sóknaraðila það tjón sem hann hefur orðið fyrir þar sem hlutdeildarskírteini í sjóðnum Peningabréf ISK voru ekki innleyst í samræmi við skýra sölubeiðni. Til stuðnings kröfu sinni vísar sóknaraðili til 2. mgr. 53. gr. laga nr. 30/2003 og 1. mgr. 10. gr. reglna fyrir Peningabréf B ISK, þar sem kveðið sé á um að viðskipti með hlutdeildarskírteini í Peningabréfum B ISK skuli fara fram samdægurs berist ósk um viðskipti fyrir kl. 16:00. Þar sem sóknaraðili hafi óskað eftir innlausn allra hlutdeildarskírteina sinna kl. 23.57 þann 5. október hafi varnaraðila og/eða vörsluaðila borið að hlutast til um innlausn að morgni þann 6. október, eða a.m.k. þann dag. Varnaraðili hafi ekki tilkynnt Fjármálaeftirlitinu um tímabundna lokun fyrir viðskipti fyrr en kl. 11.04 þann 6. október og því hafi varnaraðila borið að innleysa hlutdeild sóknaraðila þann 6. október. Ekki stoði fyrir varnaraðila að bera fyrir sig almenna lokun, enda sé skýrt kveðið á um það í 2. mgr. 53. gr. laga nr. 30/2003 að almenn frestun á innlausn hlutdeildarskírteina skuli tilkynnt til Fjármálaeftirlitsins og skuli auglýst opinberlega. Hafi varnaraðili ekki tilkynnt Fjármálaeftirlitinu né auglýst frestun opinberlega áður en sölubeiðni barst frá sóknaraðila.

Sóknaraðili vísar einnig til 1. mgr. 18. gr. laga nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti, en á grundvelli þess ákvæðis hafi varnaraðila borið að tryggja bestu mögulegu niðurstöðu fyrir sóknaraðila, m.a. með tilliti til umbeðinna viðskipta, sbr. einnig 1. mgr. 19. gr. sömu laga. Jafnframt vísar sóknaraðili til 5. gr. laga nr. 108/2007 um að fjármálafyrirtæki skuli starfa í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti með trúverðugleika fjármálamarkaðarins og hagsmuni viðskiptavina að leiðarljósi.

Loks vísar sóknaraðili til þess að ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 6. október 2008 um að stöðva viðskipti með fjármálagerninga útgefna af tilteknum fjármálafyrirtækjum hafi engin áhrif á réttarstöðu sóknaraðila enda hafi ákvörðun eftirlitsins ekki tekið til hlutdeildarskírteina í Peningabréfum ISK.

Því telur sóknaraðili að varnaraðila beri að bæta honum það tjón sem hann hafi orðið fyrir af þeim sökum að ekki var orðið við beiðni um innlausn hlutdeildarskírteina í sjóðnum. Telur sóknaraðili einsýnt að varnaraðili hafi valdið sér tjóni sem sé bótaskýlt á grundvelli lagareglna og ólögfesta skaðabótareglna. Kveður sóknaraðili tjónið nema mismun á andvirði peningabréfa þann 6. október 2008 og þeirrar útgreiðslu sem sóknaraðili fékk við slit sjóðsins þann 29. október 2008, alls 5.370.713 kr.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Byggir varnaraðili kröfu sína á því að mikil óvissa hafi verið á fjármálamörkuðum mánudaginn 6. október 2008 og því verið erfitt að verðmeta undirliggjandi eignir sjóða og gæta jafnræðis meðal hlutdeildarskírteinishafa. Hafi F af þeim sökum ákveðið að loka fyrir viðskipti í tilteknum sjóðum. Af því leiði að aldrei hafi verið opnað fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini 6. október 2008, enda hafi frestunin tekið gildi um leið og ákvörðun stjórnar lá fyrir, sem hafi verið fyrir kl. 10.00 mánudaginn 6. október. Hafi ákvörðunin verið tekin á grundvelli 2. mgr. 27. gr. laga um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði nr. 30/2003. Þá vísar varnaraðili einnig til

53. gr. laga nr. 30/2003 um frestun innlausn hlutdeildarskírteina. Bendir varnaraðili á að ákvæði laga nr. 30/2003 um innlausn hlutdeildarskírteina byggji á því sjónarmiði að rekstraraðila sjóðs verði skapaðar aðstæður til að tryggja jafnræði hlutdeildarskírteinishafa. Frestuninni sé ætlað að tryggja rétt allra hlutdeildarskírteinishafa og því sé sjóðum kleift að bregðast skjótt við þegar aðstæður á markaði breytast. Verði að skilja umrætt ákvæði þannig að frestun taki gildi um leið og ákvörðun stjórnar liggur fyrir og verði ekki séð að ákvæði um tilkynningu til Fjármálaeftirlitsins og opinbera auglýsingu fresti réttaráhrifum ákvörðunar um frestun innlausnar hlutdeildarskírteina, enda væri það beinlínis í andstöðu við tilgang ákvæðisins.

Varnaraðili bendir á að umræddum sjóði hafi verið lokað með löglegum og réttum hætti mánudaginn 6. október og hafi engar innlausnir hlutdeildarskírteina átt sér stað eftir lokun sjóðsins föstudaginn 3. október og hafi ekki verið unnt að innleysa hlutdeildarskírteini eftir það tímamark. Því verði að hafna kröfum sóknaraðila.

VI. Niðurstaða.

Í málinu krefst sóknaraðili skaðabóta að fjárhæð 5.370.713 kr., ásamt nánar tilgreindum vöxtum og dráttarvöxtum, úr hendi varnaraðila fyrir tjón sem hann hafi orðið fyrir af þeim sökum að ekki var orðið við beiðni hans um innlausn hlutdeildarskírteina hans í sjóðnum Peningabréf B ISK. Telur sóknaraðili að varnaraðili hafi valdið sér tjóni sem sé bótaskyld á grundvelli lagareglna og ólögfesta skaðabótareglna og nemi tjónið mismun á andvirði peningabréfa hinn 6. október 2008 og þeirrar útgreiðslu sem sóknaraðili fékk við slit sjóðsins hinn 29. október 2008.

Peningabréf B ISK var fjárfestingarsjóður sem rekinn var á grundvelli III. kafla laga nr. 30/2003 af varnaraðila. B var vörsluaðili sjóðsins. Um var að ræða fjárfestingarsjóð, sbr. 1. gr. reglna sjóðsins. Um sjóðinn giltu því m.a. ákvæði III. kafla laga nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.

Að morgni 6. október 2008 stöðvaði Fjármálaeftirlitið viðskipti með fjármálagerninga, útgefna af tilteknum hlutafélögum. Sú ákvörðun tók ekki til hlutdeildarskírteina í fjárfestingarsjóðnum sem útgefin voru af varnaraðila. Sama dag kl. 09.59 sendi Fjármálaeftirlitið F rafpóst þar sem fram kom að stofnunin myndi ekki taka stjórnvaldsákvörðun um frestun innlausnar hlutdeildarskírteina verðbréfa- og fjárfestingarsjóða og yrði F að meta það hvort það þjónaði hagsmunum skírteinishafa að fresta innlausn á sjóðum félagsins. Væri svo yrði F að senda tilkynningu til stofnunarinnar og auglýsa frestun innlausnar á heimasíðu sinni (heimasíðu B).

Varnaraðili tók í framhaldinu ákvörðun um að fresta innlausn hlutdeildarskírteina í greindum sjóði og var ákvörðun um það tilkynnt Fjármálaeftirlitinu með rafpósti kl. 11.04 hinn 6. október 2008, sbr. áskilnað 3. málsliðar 2. mgr. 53. gr. áðurnefndra laga. Fallast má á að fyrir hendi hafi þá verið sérstakar ástæður sem réttlætt hafi slíka frestun, sbr. 2. mgr. 53. gr. nr. 30/2003 og 2. mgr. 10. gr. reglna sjóðsins.

Af hálfu varnaraðila er á því byggt að ákvarðanir um frestun innlausnar í málinu hafi verið til samræmis við ákvæði 27. og 53. gr. laga um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði nr. 30/2003. Í ákvæðum 27. gr. og 3. mgr. 53. gr. laganna er kveðið á um að frestun á innlausn skuli þegar tilkynnt Fjármálaeftirlitinu. Jafnframt skal frestun auglýst opinberlega. Ekki er í lögnum skýrt sérstaklega hvað teljist opinber auglýsing í þessum efnum og slíkt verður heldur ekki ráðið af athugasemdum við

greinina. Að mati úrskurðarnefndar fullnægir birting tilkynningar á vefsíðu B, sem annaðist m.a. kaup og sölu hlutdeildarskírteina, skilyrðum laganna að þessu leyti. Samkvæmt útskrift af þeirri vefsíðu, sem er meðal gagna í málinu, kemur fram að tilkynning um frestun innlausna, m.a. að því er varðaði Peningabréf B ISK, hafi verið birt klukkan 12:10:21 hinn 6. október 2008. Gögn um birtingu tilkynningar á þeim tíma hafa ekki áður verið lögð fyrir nefndina í sambærilegum málum sem hún hefur fengið til meðferðar, en byggt verður á því hér að um rétta tímasetningu sé að ræða og að frestunin hafi því verið tilkynnt opinberlega á áður nefndum tíma.

Verður hér byggt á því að ofangreind skilyrði þurfi að vera fyrir hendi, þ.e. að frestun sé tilkynnt Fjármálaeftirlitinu og að hún sé auglýst opinberlega, til þess að ákvörðun um frestun innlausnar taki gildi gagnvart viðskiptavinum varnaraðila, sbr. 27. gr. og 53. gr. laga nr. 30/2003. Er sá skilningur í samræmi við tilmæli Fjármálaeftirlitsins til F frá 6. október 2008 sem liggja fyrir í gögnum málsins. Slík túlkun sækir jafnframt stoð í reglur sjóðsins en þar er skýrt tekið fram í 3. mgr. 10. gr. að frestun skuli þegar tilkynnt Fjármálaeftirlitinu. Þá samrýmist þessi túlkun, þ.e. að ákvörðun taki ekki gildi fyrr en viðskiptavinir eiga þess kost að kynna sér hana, þ.e. við opinbera birtingu, markmiðum um aukna neytendavernd og gagnsæi í fjármálaviðskiptum.

Ágreiningslaust er með aðilum að sóknaraðili hafi óskað eftir innlausn hlutdeildarskírteina í sjóðnum með rafbréfi til tengiliðs síns í B hinn 5. október kl. 23:57. Á greindum tíma hafði stjórn varnaraðila ekki tekið ákvörðun um frestun innlausna hlutdeildarskírteina í nefndum fjárfestingarsjóði. Þá hafði ákvörðun þar að lútandi hvorki verið tilkynnt Fjármálaeftirlitinu eða birt opinberlega. Telur úrskurðarnefndin að eðlilegt hefði verið og í samræmi við góða viðskiptahætti að afgreiða þær beiðnir um innlausnir hlutdeildarskírteina í peningabréfum B ISK sem borist höfðu áður en tilkynning um frestun innlausnar birtist á vef B kl. 12:10:21 hinn 6. október 2008. Er samkvæmt framansögðu álit nefndarinnar það að skylt hafi verið að verða við kröfu sóknaraðila um innlausn hlutdeildarskírteina á næsta bankadegi eftir móttöku viðskiptapöntunar eða eigi síðar en 6. október 2008, sbr. 1. mgr. 10. gr. reglna sjóðsins. Samkvæmt 1. mgr. 18. gr. laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007 hvíldi sú skylda á varnaraðila að leita allra leiða til að tryggja bestu mögulegu niðurstöðu fyrir sóknaraðila, m.a. með tilliti til hraða, svo og að gera ráðstafanir sem miðuðu að sanngjarnri og skjótri framkvæmd fyrir mæla sóknaraðila, sbr. 1. mgr. 18. gr. laganna. Þá var varnaraðila skylt að gera ráðstafanir, sem miðuðu að sanngjarnri og skjótri framkvæmd fyrir mæla sóknaraðila, sbr. 1. mgr. 19. gr. laganna. Breytir það ekki þessari niðurstöðu þó frestun hafi verið tilkynnt opinberlega um hádegisbil hinn 6. október 2008, enda er það mat nefndarinnar að varnaraðila hafi borið að verða við tilmælum þeirra viðskiptavina sem kröfðust innlausnar fyrir það tímamark.

Með hliðsjón af öllu framanrituðu, svo og meginreglu 5. gr. laga nr. 108/2007, 19. gr. laga nr. 30/2003 og 19. gr. laga nr. 161/2002, verður að gera varnaraðila að bæta sóknaraðila það tjón sem hann hefur orðið fyrir af þeim sökum að ekki var orðið við beiðni hans um innlausn hlutdeildarskírteina í Peningabréfum B ISK.

Hvað varðar tölulega kröfu sóknaraðila, er á því byggt af hálfu varnaraðila að hinn 6. október 2008 hafi mikil óvissa ríkt á fjármálamörkuðum og hafi verið erfitt að meta undirliggjandi eignir í sjóðum. Í úrslausnum héraðsdóms Reykjavíkur, t.a.m. í máli E-12977/2009, þar sem einnig var deilt um uppgjör vegna slita á Peningabréfum B ISK, en atvik voru þó að ýmsu leyti frábrugðin, er það jafnframt álit dómsins að erfitt sé að sýna fram á nákvæmt tjón þar eð hæpið sé að innlausnarverð hefði haldist óbreytt frá 6. október 2008. Hins vegar var það niðurstaða dómsins í því máli að

greiðsluskylda varnaraðila væri ekki fyrir hendi og því reyndist ekki nauðsyn til að ákvarða bótafjárhæð. Hér má einnig nefna dóm Hæstaréttar í máli 22/2011 en þar er nokkuð fjallað um þetta atriði, en því máli var vísað frá dómi. Í þessum málum var því ekki tekin afstaða til bótafjárhæðar. Í framangreindum málum reyndi heldur ekki á þá málsástæðu að beiðni um innlausn hefði borist fyrir tilkynningu um lokun sjóða eða frestun innlausnar. Hafa málin því ekki fordæmisgildi að þessu leyti.

Hægt er að fallast á að erfitt sé að gera sér fulla grein fyrir hvað innlausnarverð hlutdeildarskírteina sóknaraðila hefði verið hefði innlausn verið framkvæmd með réttum hætti hinn 6. október 2008. Þó þarf að líta til þess að í málinu liggur fyrir yfirlit yfir verðbréfaeign sóknaraðila hinn 6. október 2008, og verður ekki annað séð en að það yfirlit stafi frá varnaraðila eða B. Samkvæmt því yfirliti er eign sóknaraðila í Peningabréfum B kr. 17.187.263 kr. Þar eð varnaraðili hefur ekki lagt fram aðrar tölur hvað þetta varðar er óhjákvæmilegt að miða við þá tölu við úrlausn málsins.

Með vísan til þessarar niðurstöðu þykir rétt að sóknaraðili verði eins settur og ef innlausn hlutdeildarskírteina hans hefði farið fram í samræmi við beiðni þar um hinn 6. október 2008. Verður varnaraðila því gert að greiða sóknaraðila verðmæti þeirra þann dag að frádregnum innborgunum sem fram fóru 29. sama mánaðar.

Enn fremur þykir rétt að varnaraðila verði gert að greiða sóknaraðila vexti samkvæmt 8. gr., sbr. 4. gr. laga um vexti og verðtryggingu, frá 6. október 2008 til 11. apríl 2010, en þann dag var liðinn mánuður frá því sóknaraðili krafði varnaraðila sannanlegu um greiðslu. Jafnframt verður varnaraðila gert að greiða sóknaraðila dráttarvexti samkvæmt 9. gr., sbr. 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags.

Uppkvaðning úrskurðar hefur dregist nokkuð vegna anna nefndarinnar.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Varnaraðili, F greiði sóknaraðila, M, kr. 17.187.263, ásamt vöxtum samkvæmt 8. gr. sbr. 4 gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001, frá 6. október 2008 til 11. apríl 2010, en með dráttarvöxtum samkvæmt 9. gr. sbr. 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags, allt að frádreginni innborgun að upphæð 11.816.550.

Geir Arnar Marelsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson

Sérálit

Að morgni 6. október 2008 stöðvaði Fjármálaeftirlitið viðskipti með fjármálagerninga, útgefna af tilteknum hlutafélögum, þar á meðal B. Tók sú ákvörðun ekki til hlutdeildarskírteina í fjárfestingarsjóðnum Peningabréf B ISK. Á stjórnarfundum varnaraðila, sem lauk fyrir kl. 10 sama dag var tekin ákvörðun um að fresta innlausn hlutdeildarskírteina í umræddum sjóði. Var ákvörðunin tilkynnt Fjármálaeftirlitinu með rafpósti kl. 11.04 þann 6. október 2008. Samkvæmt upplýsingum frá varnaraðila birtist tilkynning um frestun tímabundna frestun innlausnar á vef varnaraðila þann 6. október 2008 kl. 12.11. Var ekki opnað fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini umræddan dag.

Í 53. gr. laga nr. 30/2003 er fjallað um innlausn hlutdeildarskírteina fjárfestingarsjóða. Í 1. mgr. kemur fram að hlutdeildarskírteini fjárfestingarsjóða séu innlausnarskyld og að um innlausn fjárfestingarsjóða fari samkvæmt reglum sjóðs. Í 2. mgr. segir að fjárfestingarsjóðum sé heimilt samkvæmt ákvæðum reglna sjóðsins að fresta innlausn hlutdeildarskírteina. Skal frestunin vera almenn og taka til allra hlutdeildarskírteina. Verður frestun einungis beitt mæli sérstakar ástæður með því og hagsmunir eigenda hlutdeildarskírteina krefjist. Í 2. mgr. segir jafnframt að frestun á innlausn skuli þegar tilkynnt Fjármálaeftirlitinu og auglýst opinberlega.

Í 1. mgr. 10. gr. reglna fyrir Peningabréf B ISK segir að fyrir endanlegan gjalddaga sé F skuldbundinn til að innleysa hlutdeildarskírteini að kröfu eiganda á því kaupengi, sem gildir á innlausnardegi í samræmi við ákvæði laga og reglna þar um. Þá segir í málsgreininni að viðskipti með hlutdeildarskírteini í Peningabréfum B ISK skuli fara fram samdægurs berist ósk um viðskipti fyrir kl. 16.00. Í 2. mgr. segir að F hf. sé heimilt undir sérstökum kringumstæðum að fresta innlausn hlutdeildarskírteina og skuli sú frestun vera almenn og taka til allra hlutdeildarskírteina. Ekki megi beita frestun nema sérstakar ástæður og hagsmunir mæli með því. Í ákvæðinu kemur fram að sem dæmi um slík tilvik megi nefna lokun kauphallar þar sem verulegur hluti eigna sjóðsins er skráður þannig að ekki reynist unnt að staðreyna innlausnarvirði eða sjóðurinn standi frammi fyrir svo miklum kröfum um innlausn að ekki sé unnt að mæta þeim nema með sölu eigna sem gæti tekið einhvern tíma.

Í málinu liggur fyrir að sunnudaginn 5. október 2008 kl. 23.57 óskaði sóknaraðili eftir því með tölvupósti til starfsmanns B að hann innleysti öll hlutdeildarskírteini í sjóðnum Peningabréf B ISK. Einnig liggur fyrir að eftir að ekki var opnað fyrir viðskipti í umræddum fjárfestingarsjóð þann 6. október, en stjórn sjóðsins tók ákvörðun um það fyrir kl. 10.00 þann 6. október 2008. Því var aldrei opnað fyrir innlausn hlutdeildarskírteina eftir að umrædd beiðni barst var og voru engar innlausnarbeiðnir sem bárust eftir kl. 16.00 föstudaginn 3. október 2008 afgreiddar.

Tilgangur ákvæða laga um frestun á innlausn er sá að tryggja sem jafnasta stöðu eigenda hlutdeildarskírteina. Í athugasemdum við 2. mgr. 53. gr. í frumvarpi því sem varð að lögum nr. 30/2003 er vísað til þess að sömu sjónarmið gildi og um 27.–28. gr. um innlausnarskyldu í verðbréfasjóðum. Í athugasemdum við 27. gr. frumvarpsins segir að ákvæði um innlausn séu efnislega óbreytt frá 2. og 3. mgr. 19. gr. laga nr. 10/1993. Í athugasemdum með frumvarpi sem varð að lögum nr. 10/1993 sagði svo um þetta ákvæði:

„Komi til frestunar samkvæmt ákvæðinu skal hún vera almenn og taka til allra hlutdeildarskírteina. Ákvæðið er undantekning frá meginreglu frumvarpsins um innlausn að kröfu eigenda hlutdeildarskírteina og ber að túlka þannig að til frestunar

á innlausn geti eingöngu komið mæli sérstakar aðstæður með því með tilliti til hagsmuna eigenda skírteinanna, enda sé verðbréfasjóður ófær um að uppfylla skyldur sínar til innlausnar. Sem dæmi um slík tilvik má nefna lokun kauphallar þar sem verulegur hluti eigna sjóðsins er skráður þannig að ekki reynist unnt að staðreyna innlausnarvirði hlutdeildarskírteina. Einnig gæti verðbréfasjóður staðið frammi fyrir svo miklum kröfum um innlausn að ekki væri unnt að mæta þeim nema með sölu eigna sem tekið gæti einhvern tíma. Líta ber á heimildir til frestunar á innlausn sem tímabundnar og skulu samþykktir hafa að geyma nánari ákvæði um slíkar heimildir.“

Þá segir einnig í athugasemdum:

„Loks er í 2. mgr. gert ráð fyrir því að frestun innlausnar hlutdeildarskírteina sé tilkynnt bankaeftirliti og eftirlitsaðilum í þeim ríkjum Evrópska efnahagssvæðisins þar sem hlutdeildarskírteini verðbréfasjóðsins hafa verið sett á markað. Jafnframt skal frestun auglýst opinberlega. Í þessu sambandi er höfð hliðsjón af reglum Evrópubandalagsins á þessu sviði og dönskum lögum. Er þessi krafa eðlileg með tilliti til trausts og öryggis verðbréfamarkaðarins í heild og hagsmuna almennings.“

Í frumvarpi efnahags- og viðskiptaráðherra sem lagt var fyrir Alþingi 4. desember 2009 um um verðbréfasjóði, fjárfestingarsjóði og fagfjárfestingsjóði (þingskjal 295, 259. mál) var lagt til að sett yrðu ný heildarlög, sem kæmu í stað laga nr. 30/2003. Afgreiðslu frumvarpsins var ekki lokið á 138. löggjafarþingi. Þrátt fyrir að frumvarpið hafi ekki orðið að lögum varpar umfjöllun í greinargerð ljósi á túlkun á ákvæðum laga nr. 30/2003 um innlausnarskyldu. Fjallað er um innlausnarskyldu í 27. gr. frumvarpsins. Þar segir í 4. mgr.:

„Frestun á innlausn tekur gildi þegar Fjármálaeftirlitinu berst tilkynning rekstrarfélags þess efnis. Fjármálaeftirlitið skal birta á heimasíðu sinni tilkynningu um frestun innlausna.“

Í athugasemdum við 27. gr. (en sambærilegar tillögur eru lagðar til varðandi innlausn hlutdeildarskírteina fjárfestingasjóða í 58. gr.) segir m.a. í frumvarpinu:

*„...Í athugasemdum með frumvarpi sem varð að lögum nr. 10/1993, um verðbréfasjóði, og var tekið efnislega óbreytt upp í frumvarp til gildandi laga nr. 30/2003, sagði um innlausnarskylduna:...“ „Nefndin telur rétt í ljósi þeirra atburða sem dundu yfir íslenskt fjármálalíf haustið 2008 að leggja til nokkrar breytingar á þessari grein. Áréttað er í 2. mgr. 27. gr. að frestun á innlausn skuli ekki standa lengur en nauðsyn krefur. **Jafnframt er lagt til að bætt verði við nýrri málsgrein, 4. mgr., er varðar hvenær frestun á innlausn tekur gildi, þ.e. þegar Fjármálaeftirlitinu berst tilkynning rekstrarfélags þess efnis. Í október 2008 frestuðu rekstrarfélög verðbréfasjóða innlausn á mörgum sjóðum en upp komu álitamál er vörðuðu hvenær frestun á innlausn tók gildi og þykir því rétt að taka af öll tvímæli um það.“***

Í ljósi alls framangreinds verður að telja að það sé ekki skilyrði fyrir því að innlausn taki gildi samkvæmt lögum nr. 30/2003 að Fjármálaeftirlitinu hafi borist tilkynning um það. Því verður að telja að varnaraðili hafi farið að ákvæðum laga nr. 30/2003 og reglna fyrir Peningabréf B ISK þegar ákvörðun var tekin um frestun innlausnar hlutdeildarskírteina í sjóðnum og að sú ákvörðun hafi tekið gildi fyrir kl. 10 þann 6. október 2008, áður en opnað var fyrir innlausn hlutdeildarskírteina.

Samkvæmt upplýsingum varnaraðila var ekki opnað fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini í umræddum sjóði mánudaginn 6. október 2008. Því var síðast opið fyrir viðskipti með hlutdeildarskírteini í sjóðnum föstudaginn 3. október 2008, tveimur dögum áður en að sóknaraðili lagði fram beiðni um sölu. Í ljósi þess verður ekki séð að fyrir liggi hvert innlausnarverð hlutdeildarskírteina hefði verið þann 6. október 2008 ef opnað hefði verið fyrir viðskipti þann dag. Verður ekki talið að hægt

sé að miða við að sóknaraðili hefði fengið sama andvirði fyrir peningabréf sín ef opnað hefði verið fyrir innlausn þeirra þann 6. október og hann hefði fengið hefði hann óskað innlausnar fyrir lokun viðskipta þann 3. október 2008.

Í ljósi framangreinds er ekki hægt að fallast á að varnaraðili sé bótaskyldur gangavart sóknaraðila. Verður því að hafna kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, um að varnaraðili, F, greiði honum 5.370.713 kr., ásamt vöxtum og dráttarvöxtum er hafnað.

Reykjavík, 29. apríl 2011.

Áslaug Árnadóttir

Oddur Ólason